

4. רבי עקיבא - איש האמונה

מעשה אבות בניין לבנים
שכבה צעירה

הרציונאל

רבי עקיבא החל את ראשית דרכו בלימוד התורה בגיל 40, חז"ל מספרים (אבות דרבי נתן) כי ישב ולמד קרוא וכתוב יחד עם בנו הקטן. רבי עקיבא התגבר על הבושה שבדבר ועל הקושי הגדול להשלים פער של שנים רבות והיה לגדול הדור, נדמה שהאמונה בכוחותיו ובצדקת הדרך היא זו שעזרה לו להצליח.

גם במצבים קשים, בזמן שכל תלמידיו אבדו, רבי עקיבא מגייס כוחות נפש עצומים ובונה מחדש את עולם התורה יחד עם חמשת תלמידיו.

"כי כאשר מתו כל אלפי תלמידיו, לא אמר נואש לתורתו. ואם לא הצליח בזרע, אשר זרע בבקר, לא הניח את ידיו לערב, כי אם ביקש לו תלמידים חדשים, ומהם העמיד חמישה גאוני הרוח, אשר הזהירו כזהר הרקיע, והם: ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון ור' אלעזר בן שמוע "והם הם העמידו תורה אותה שעה (מתוך כתבי הרב ד"ר יוסף הלוי זליגר).

גם בשעה שראה שועל יוצא מקודש הקודשים לא אמר נואש (מסכת מכות דף כ"ד ע"ב). חבריו של רבי עקיבא בוכים כשרואים את השועל יוצא מבית קודש הקודשים, ואילו רבי עקיבא צוחק מתוך ראיית נבואות החורבן בכפיפה אחת עם נבואות הנחמה. רבי עקיבא ראה את נבואת זכריה מתוך נבואת אוריה ואת תחילת הגאולה בחורבן.

רבי עקיבא היה אחד מעשרת הרוגי מלכות, בשעה שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל התעצמה אמונתו ונשמתו יצאה ב"אחד" כשקרא "שמע ישראל".

בשיעור הזה נעסוק בדמותו של רבי עקיבא כאיש אמונה בעצמו, ובכוחות שניתנו לו כאיש אמונה בדרכי ההשגחה כפי שמסופר בגמרא במסכת ברכות דף ס' ע"ב, על הנה, התרנגול והחמור ועל תפיסתו האמונית של רבי עקיבא שלפיה "מה שעושה הקב"ה - לטובה הוא עושה". כלומר, בשעת צרה, כאשר מאורעות הנראים רעים ולא מובנים פוקדים את האדם בניגוד לתכניותיו, ידע להאמין כי מוכנה לו תכנית אלוהית לטובתו.

מטרות

- התלמידים ילמדו מרבי עקיבא על אמונה בעצמם.
- התלמידים ילמדו מרבי עקיבא על האמונה כי גם בעת צרה הכול לטובה.

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם או להגדיל את תמונת רבי עקיבא על יד הבאר (נספח 1).
- יש להכין תמונות לסיפור: "הצרות המצילות" (נספח 2).

- יש לצלם דף "אני מאמין" (נספח 3) כמספר תלמידי הכיתה.
- לפעילות: יש לצלם דף קיפולי נייר (נספח 4) כמספר תלמידי הכיתה.

מבנה השיעור

פתיחה: קרה לכם פעם ש... (מליאה)

שלב א': רבי עקיבא מאמין שהוא יכול... (מליאה)

שלב ב': רבי עקיבא מאמין שהכול לטובה (מליאה)

סיכום: אני מאמין (זוגות)

הצעה לפעילות - קיפולי נייר (עבודה אישית)

מהלך השיעור

פתיחה: קרה לכם פעם ש... (מליאה)

- נבקש מהתלמידים לחשוב על משהו שהם רצו לעשות ולא הצליחו ונשאל:
 - איך הרגשתם?
 - האם פעלתם שוב כדי להצליח?
- נבקש מהתלמידים לחשוב על דבר מרגיז שקרה להם לאחרונה ונשאל:
 - איפה המקרה הזה התרחש?
 - איך הרגשתם?
 - מה רציתם לעשות באותו רגע? איך רציתם להגיב?
 - מה אתם חושבים על האירוע הזה עכשיו, לאחר שעבר זמן מסוים?
- נאמר שכעת נלמד על אדם מיוחד מאוד שרצה משהו, בהתחלה הוא לא הצליח אבל בזכות האמונה שלו הכול השתנה. בפעם אחרת קרה לו משהו מרגיז, כל התכנית שלו התקלקלה, אבל מכיוון שהיה אדם מאמין הוא התייחס בצורה מיוחדת למה שקרה לו.

שלב א': רבי עקיבא מאמין שהוא יכול... (מליאה)

- נתלה ציור של רבי עקיבא על יד הבאר (נספח 1).
- נספר את הסיפור, אפשר בעל פה (המקור לסיפור מובא למטה).

איש אחד ישב על יד באר מים, והתבונן באנשים הבאים לשאוב מים מן הבאר. בראש שלו התרוצצו מחשבות, הוא חשב: אני כבר מבוגר, אני בן ארבעים ומעולם לא למדתי. לא קראתי אותיות ולא למדתי מתוך חומש. והנה אני כבר מבוגר, אני בעצמי כבר אבא לילד קטן, האם יש לי סיכוי להצליח ללמוד? אני מתבייש כל כך, אפילו הבן הקטן שלי מצליח לקרוא, ואני לא מכיר אפילו את צורת האותיות. על יד הבאר הייתה אבן גדולה, האיש התבונן בה, על האבן היו סימנים כאילו משהו חרט עליה עם ברזל קשה. האיש התפלל ושאל את האנשים: "מי חרט על האבן הזו?" ענו לו: "איש לא חרט עליה, בכל פעם ששואבים מים מהבאר נשפכים המים על האבן,

וברבות הימים האבן התרככה".
התפלא האיש: "המים הרכים שוחקים אבן חזקה וגדולה כל כך?"
האיש התבונן עוד ועוד על המים המחלחלים לאבן ולפתע אורו עיניו, הוא הבין משהו חשוב.

- נשאל: מה לדעתכם הבין האיש? מדוע הוא שמח?
- נספר:

אמר האיש: "אם מים מחלחלים לאבן קשה ומצליחים לשנות אותה, גם אני אצליח!
דברי התורה יחלחלו ללבי - גם אני אשתנה. האיש האמין שהוא מסוגל!
הוא הלך לתלמוד תורה עם בנו ולמד קרוא וכתוב, אחר כך למד משנה אצל חכמים
והיה לגדול הדור, הלא הוא רבי עקיבא.

למורה, מתוך אבות דרבי נתן:
בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: מי חקק אבן זו? אמרו לו: המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא "אבנים שחקו מים"? מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פיסל את הקשה, דברי תורה, שקשה כברזל, על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי, שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. אמר לו: רבי! למדני תורה! אחז רבי עקיבא בראש הלוח, ובנו בראש הלוח. כתב לו אלף בית ולמדה. היה לומד וחולך, עד שלמד כל התורה כולה. הלך וישב לפני רבי אליעזר ולפני רבי יהושע, אמר להם: רבותי! פתחו לי טעם משנה! כיון שאמר לו הלכה אחת הלך וישב לו בינו לבין עצמו, אמר: אלף זו - למה נכתבה? בית זו - למה נכתבה? דבר זה - למה נאמר? חזר ושאלן והעמידן בדברים... אמר לו רבי טרפון: עקיבא! עליך הכתוב אומר (איוב כ"ח) 'מִבְּכִי נִהְרֹת חֶפֶשׁ וְתַעֲלָמָה יֵצֵא אוֹר', דברים המוסתרים מבני אדם הוציאם רבי עקיבא לאורה.

- נשאל: מה גרם לרבי עקיבא להשתנות ולהצליח? (רבי עקיבא האמין שהוא יצליח, האמין שהוא יכול)
- נכתוב על הלוח **רבי עקיבא איש האמונה**. נצייר חץ ונכתוב: מאמין שהוא יצליח. נצייר חץ נוסף, נאמר שכעת נפגוש את רבי עקיבא בסיפור נוסף המספר על תקופה שבה כבר היה רב אבל עדיין לא היה מפורסם כל כך, ונגלה מתוך הסיפור במה הוא עוד מאמין.

שלב ב': רבי עקיבא מאמין שהכול לטובה (מליאה)

- נבחר 4 תלמידים, נעמיד אותם זה ליד זה וניתן לכל אחד מהם תמונות על פי הסדר, התלמידים מציגים את גב התמונה.
- נקרא את הסיפור על רבי עקיבא על פי המסופר בגמרא במסכת ברכות (דף ס' ע"ב).
- בכל פעם נסמן על פי סדר להפוך את התמונה ולהראותה לכיתה.

הצרות המצילות
פעם אחת יצא רבי עקיבא לדרך רחוקה.

הוא לקח עמו חמור, תרנגול ונר.

מדוע לקח רבי עקיבא את החמור? פעם לא היו מכוניות, וכדי להגיע ממקום למקום רכבו על חמור.

מדוע לקח רבי עקיבא את התרנגול? (נאפשר לתלמידים להעלות רעיונות).
רבי עקיבא לקח את התרנגול כדי שיעיר אותו השכם בבוקר.

ומדוע לקח את הנר? (נאפשר לתלמידים להעלות רעיונות). כדי שיוכל להדליקו בלילה וללמוד תורה לאורו.

כך יצא לו רבי עקיבא לדרכו. הלך רבי עקיבא דרך ארוכה והתעייף מאוד. כאשר השמש שקעה ונעשה חשוך הגיע רבי עקיבא לעיר אחת ורצה לנוח שם בבית מלון.

- נעצור ונאמר: התבוננו בתמונות, מה הן מראות? (התמונות מראות את התכנית של רבי עקיבא, כך הוא תכנן את הנסיעה)
רבי עקיבא תכנן תכנית מצוינת, הוא יגיע ממקום למקום רכוב על החמור, ילון בבית מלון, ילמד תורה לאור הנר ויקום עם שחר בקריאת התרנגול.
- נתלה את ארבע התמונות בשורה על הלוח ונכתוב מעליהן "התכנית של רבי עקיבא".
- נבחר 4 תלמידים נוספים. ניתן בידם תמונות ונמשיך בסיפור:
שאל רבי עקיבא את אנשי המקום: "היכן יש בעיר זו בית מלון?" השיבו לו האנשים: "אין כאן מקום ללון - לך לעיר אחרת!" דפק רבי עקיבא על דלת אחד הבתים וכשנפתחה הדלת שאל: "האם אפשר בבקשה ללון בביתכם הלילה ואשלם לכם בעבור זה?" השיבה לו בעלת הבית: "לך מכאן! אין לנו מקום!" דפק על דלת נוספת וביקש ללון בביתם תמורת תשלום, אך בעל הבית טרק בפניו של רבי עקיבא את הדלת.
עמד רבי עקיבא ברחוב, בחושך ובקור, ואיש לא הכניס אותו לביתו. לא רצה רבי עקיבא להישאר בעיר הזאת שבה גרים אנשים רעים שאינם רוצים להכניס אורח אל ביתם. יצא רבי עקיבא לשדה ושם בחר לו מקום ללון תחת אחד העצים, הדליק את הנר, האכיל את החמור ואת התרנגול, ואחר כך ישב ולמד תורה עד ששכח לגמרי שהוא לבדו בלילה בשדה.

פתאום שמע רבי עקיבא שאגה נוראה וראה אריה גדול קופץ מתוך היער הקרוב וטורף את החמור.

עודנו עומד מבוהל ומשתומם והנה בא חתול בר וטרף את התרנגול.

עוד לפני שהספיק רבי עקיבא להציל את התרנגול מידי החתול, נשבה רוח חזקה וכיבתה את הנר.

והנה נשאר רבי עקיבא עומד בודד בחושך. לא היה לו לא חמור, לא תרנגול ולא נר.

- נשאל מה משותף לתמונות הפעם? (התמונות מראות כיצד התכנית של רבי עקיבא לא הצליחה, כל מה שתכנן נהרס)
 - נתלה את ארבע התמונות בשורה על הלוח ונכתוב מעליהן "השינוי בתכנית".
 - נסב את תשומת לב התלמידים לשוני בין שתי שורות התמונות ונשאל: כיצד אתם הייתם מרגישים אילו קרה לכם דבר דומה, שכל מה שתכננתם נהרס? (נאזין לתשובות).
 - כיצד לדעתכם הרגיש רבי עקיבא? מה הוא אמר?
 - נמשיך בסיפור:
- אמר רבי עקיבא: כל מה שעושה ה' – הכול לטובה!**
- נאמר: רבי עקיבא לא אמר "התכניות שלי נהרסו, הכול רע!" אלא אמר "כל מה שקרה לי זה מה, ה' תכנן את כל מה שקרה לטובתי! כנראה שדווקא התכניות שלי הן לא לטובתי, אני לא יודע איך, אבל אני מאמין שכל מה שעושה ה' הוא לטובה".
 - נצביע על ה"צרות" (השינוי בתכנית) שבשורות התמונות השנייה, ונאמר שרבי עקיבא האמין כי: השינה בשדה, החמור שנטרף, התרנגול שנטרף, הנר שכבה - כל אלו הן התכניות של ה' והן לטובה. כעת נראה כיצד.
 - נזמין 4 תלמידים אחרים וניתן בידם את התמונות הבאות לפי סדר, נמשיך לקרוא

ובכל פעם נסמן להפוך את התמונה ולהראות לכיתה.

פתאום שמע רבי עקיבא מכיוון העיר רעש ומהומה, קריאות וצעקות. מה קרה???

שודדים פרצו לעיר ולקחו את כל אנשי העיר בשבי. הם בזזו את הבתים ושרפו כל חלקה טובה. השודדים עברו בדרכם דרך השדה שבו היה רבי עקיבא, אך בגלל החושך הם לא ראו אותו וכך הוא ניצל מידם. אמר רבי עקיבא: כל מה שעושה ה' הכול לטובה.

אילו הייתי ישן בעיר - השודדים היו לוקחים אותי בשבי. אילו האריה לא היה אוכל את החמור - החמור היה נוער, והשודדים היו מגיעים אליי.

אילו החתול לא היה אוכל את התרנגול - היה התרנגול קורא, והשודדים היו מגיעים אליי.

אילו לא כיבתה הרוח את הנר - היה הנר מאיר בחושך והשודדים היו מגלים אותי ולוקחים גם אותי בשבי.

- נתלה את ארבע התמונות בשורה על הלוח, ונכתוב מעליהן "הצרות שה' מנע".
- נבקש מהתלמידים להתמקד בשורת התמונות הראשונה (התכנית של רבי עקיבא), ובשורת התמונות האחרונה (הצרות שה' מנע).
- נאמר: שם הסיפור הוא "הצרות המצילות", הסבירו מדוע הסיפור נקרא כך. נסיים את הסיפור: הודה רבי עקיבא לה' שהציל אותו והמשיך בדרכו בשלום.

- נחזור לכותרת שעל הלוח ונבקש מהתלמידים לומר במה מאמין רבי עקיבא. נכתוב מתחת לחץ: מאמין שכל מה שה' עושה הוא לטובה.

סיכום: אני מאמין (זוגות)

- נצביע על החצים ונאמר: למדנו מרבי עקיבא על שתי אמונות חשובות מאוד, אמונה בעצמי ואמונה בה' שהכול לטובה.
- נחלק דף: מה למדתי מרבי עקיבא? (נספח 3).
- נבקש מכל תלמיד לבחור אחת מהאמונות ולחשוב על מקרה מצער שקרה לו, או על משהו שהוא רצה מאוד ולא הצליח להשיג (אפשר לחזור על הסיפורים משלב הפתיחה), לספר

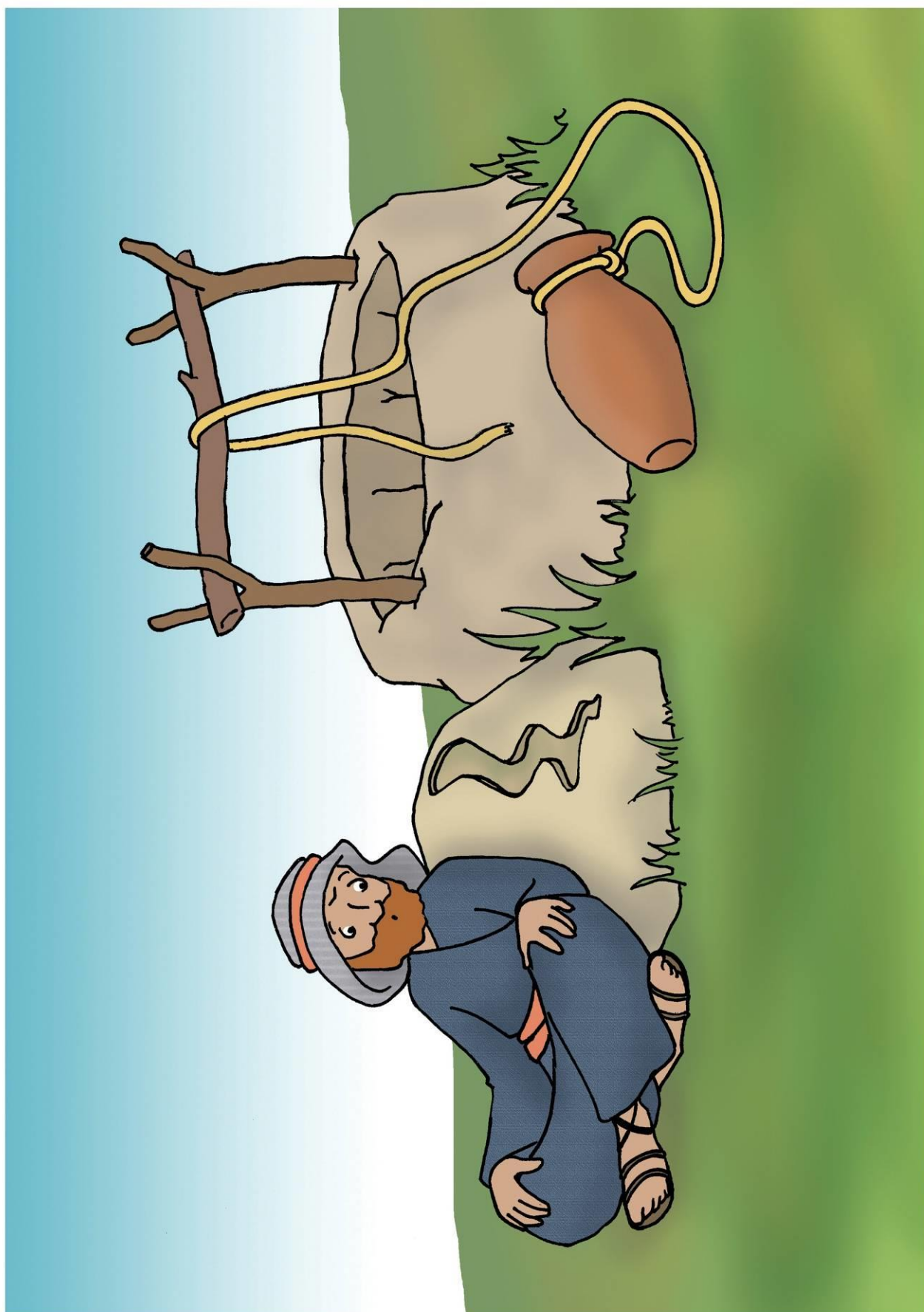

לבן הזוג על המקרה ולומר כיצד האמונה של רבי עקיבא יכולה לעזור לו במקרה הזה.
מומלץ שהמורה ידגים סיפור מניסיונו האישי.

הצעה לפעילות: קיפולי נייר (עבודה אישית)

- נכין את המשחק "קווה קווה" (מחזיק המלח) שבנספח 4, ובעזרתו נגלה את תוצאות התכנית של רבי עקיבא ואת תוצאות התכנית האלוקית.
- נחלק לכל תלמיד את הדף להכנת המשחק "קווה קווה" (מחזיק מלח) שבנספח 4. נאמר להם לקפל לפי ההוראות, לקשט ולשחק בו להנאתם. שימו לב, בכל משולש פנימי מופיע ציור של מקרה על פי הסיפור של רבי עקיבא. אם נרים את פינת הדף ונסתכל תחתיו - נוכל לראות את התוצאות של המקרה הזה.

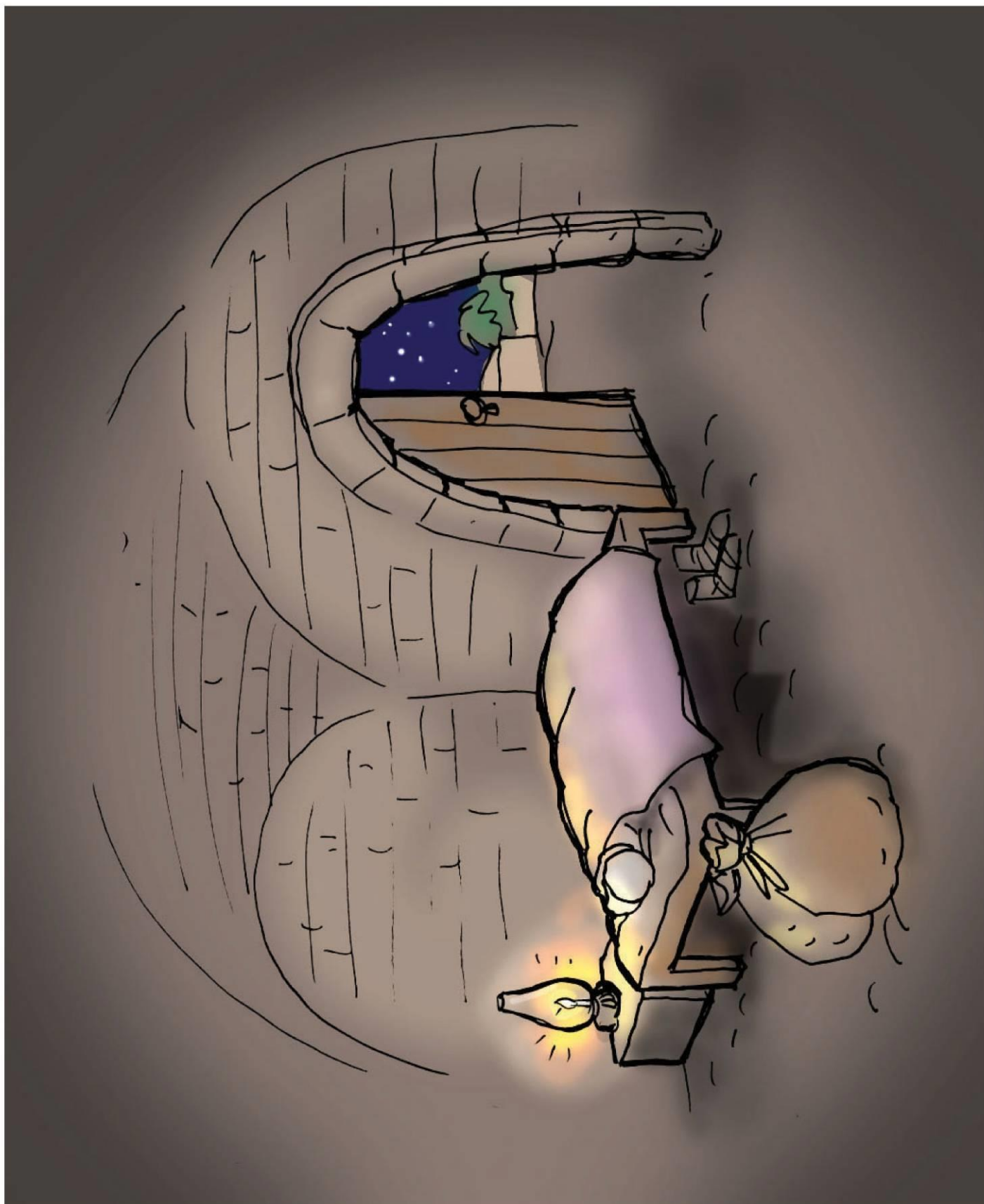
נספח 2: תמונות לסיפור הצרות המצילות (2)

נספח 2: תמונות לסיפור הצרות המצילות (3)

נספח 2: תמונות לסיפור הצרות המצילות (4)

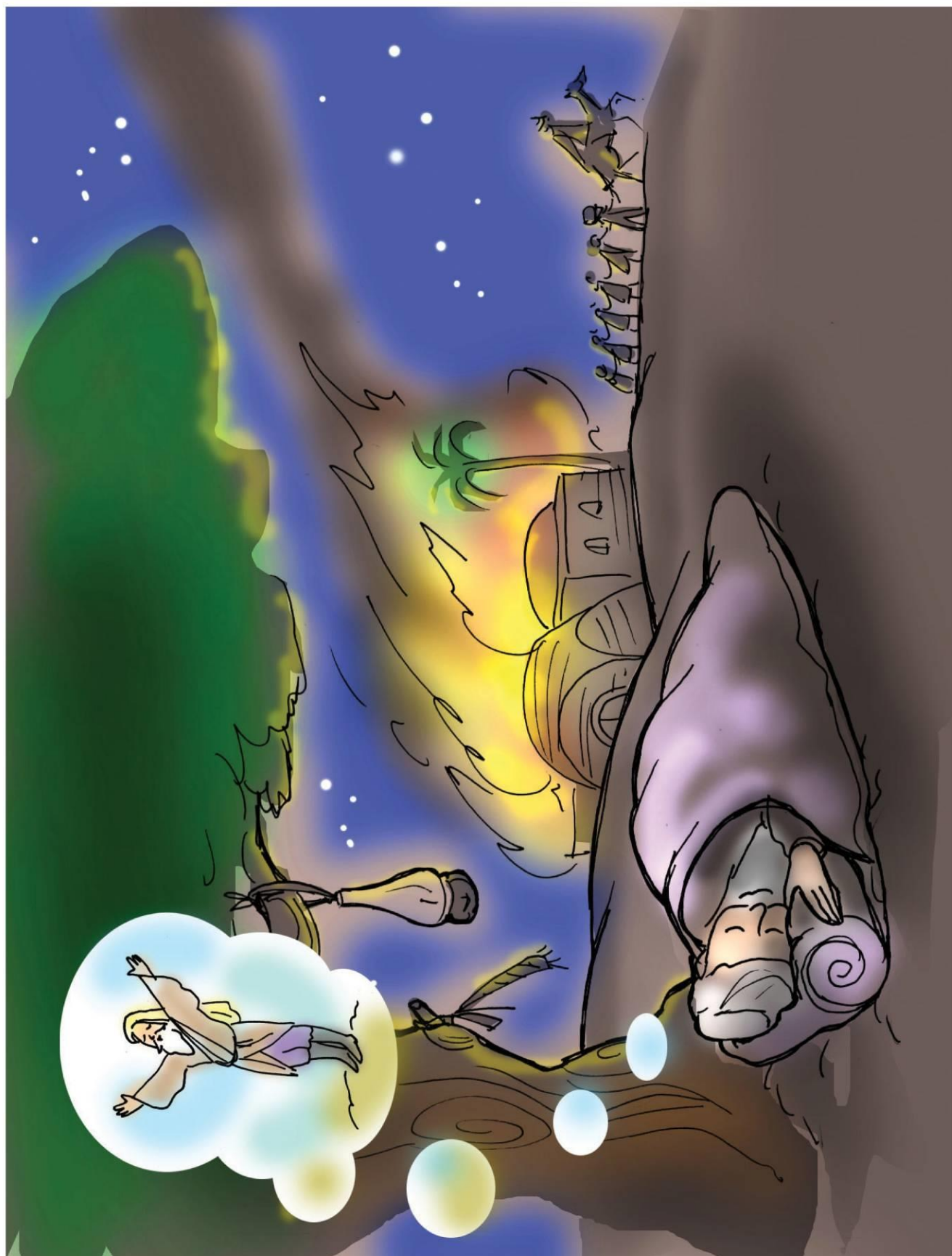
נספח 2: תמונות לסיפור הצרות המצילות (6)

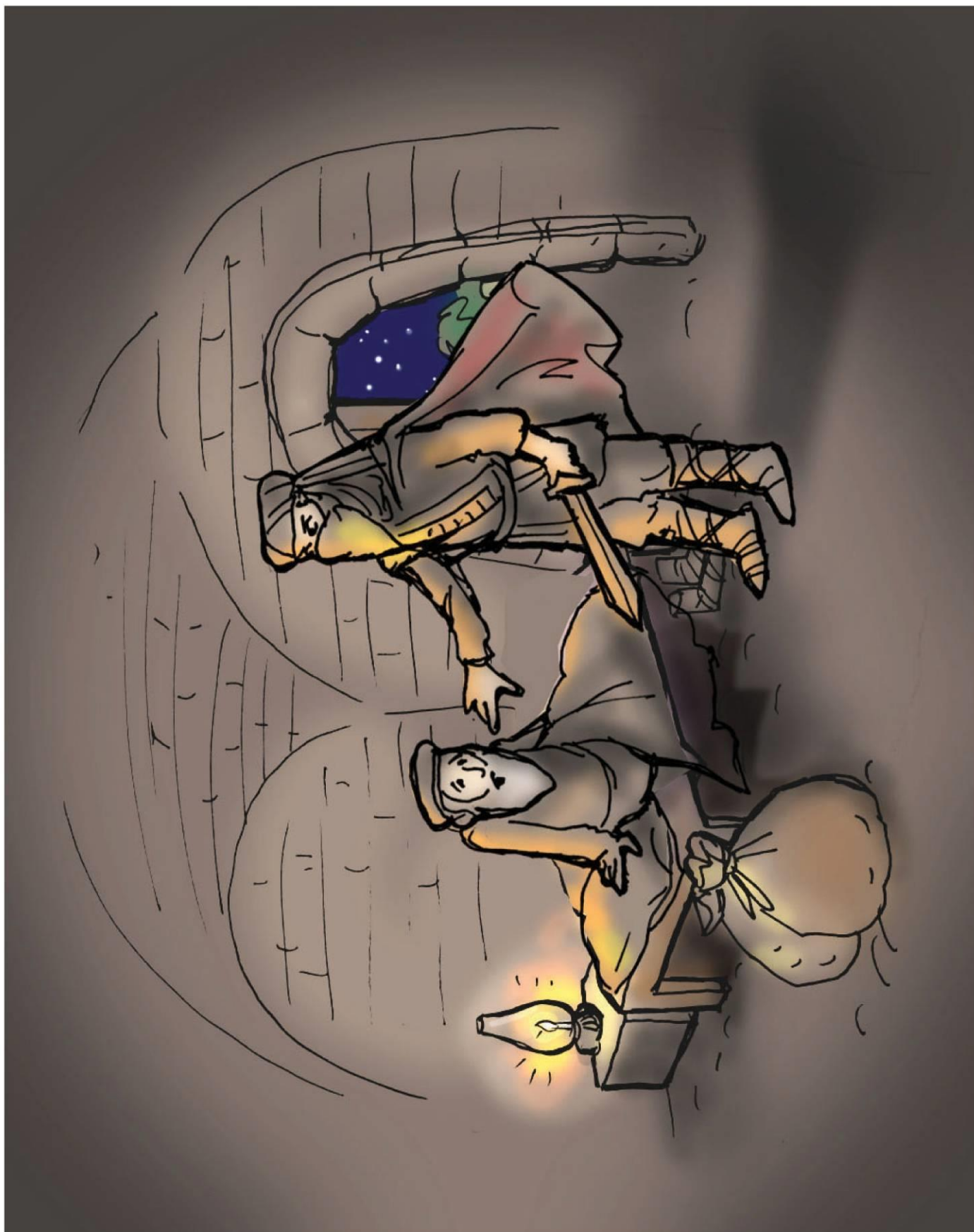

נספח 2: תמונות לסיפור הצרות המצילות (7)

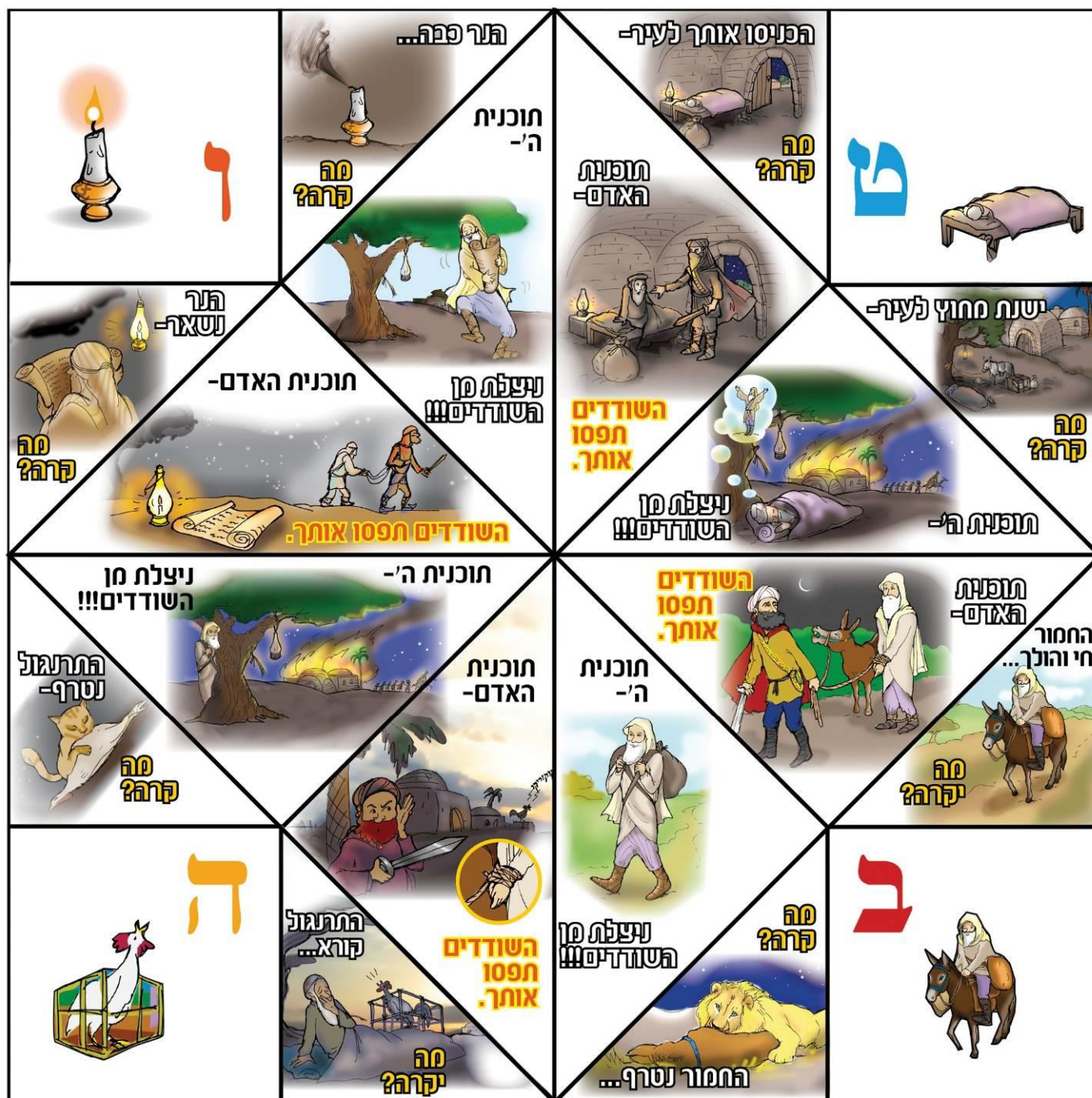

נספח 4: קיפולי נייר הצעה לפעילות נוספת

אופן ההכנה:

1. מניחים את הדף כשצדו החלק כלפי מעלה ומקפלים את ארבע הפנות לנקדת מרכז הדף.
2. הופכים את הדף המקפל לצד השני ומקפלים שוב את ארבע הפנות לנקדת מרכז הדף.
3. מקפלים את הרבוע שנוצר לשנים, באופן שהצד עם הרבועים יהיה כלפי חוץ והצד עם המשלשים יהיה כלפי פנים.
4. מכניסים אגודל ואצבע של כל יד לתוך הפנות הצדדיות של הכיסים שנוצרו בדף המקפל ומצמידים אותם בזירות כך שכל האצבעות תפגשנה במרכז ותוצרנה ארבע פנות שנפגשות.